

Ірина ЛИХОЛАТ,

кандидат юридичних наук,

приватний нотаріус Київського міського нотаріального округу

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НОТАРІАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ — ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ

1. Мета та завдання будь-якої діяльності вказують на найбільш суттєві, бажані та важливі якості, які мають міститися у результатах цієї діяльності та заради досягнення яких вона здійснюється. Саме мета є тим світлом, під яким зароджуються, розвиваються та завершуються процеси, що забезпечують конкретний вид людської діяльності, а її завдання вказують шлях, яким ця діяльність реалізується.

2. За висловом Рудольфа Іерінга мета є творчою силою усього права [1; с.1]. Мета права не є статичною, сталою категорією, вона динамічна та процесуальна і має на кожному історичному етапі розвитку суспільства різне наповнення. В філософському сенсі метою права є досягнення об'єктивної істини, у юридичному — ефективна та адекватна регуляція суспільних відносин.

3. Нотаріат — сфера застосування права, яка базується на принципах здійснення владних повноважень нотаріусом від імені держави та принципах безспірності, спрямована на реалізацію, охорону та захист конституційних прав та законних інтересів суб'єктів приватного та публічного права.

4. Мета нотаріальної діяльності — досягнення адекватності та ефективності у сфері реалізації, охорони та захисту конституційних прав і свобод суб'єктів нотаріальних правовідносин. Завданнями нотаріальної діяльності є, безпосередньо, реалізація, охорона та захист цивільних, сімейних, господарських та

інших прав і законних інтересів, за допомогою методів і засобів нотаріальної діяльності. Методами та засобами нотаріальної діяльності є: посвідчення прав і фактів, які мають юридичне значення, видача свідоцтв, дублікатів, накладення та зняття заборони щодо відчуження майна, засвідчення вірності копій документів, засвідчення справжності підпису на документах, вірності перекладу, передача заяв фізичних та юридичних осіб іншим фізичним та юридичним особам, прийняття у депозит грошових сум та цінних паперів, вчинення виконавчих написів, протестів векселів та морських протестів тощо.

5. На жаль, чинний закон України «Про нотаріат» не містить визначення мети та завдань нотаріальної діяльності. Нещодавно прийнятий Закон України «Про внесення змін до Закону України "Про нотаріат" щодо державного регулювання нотаріальної діяльності» від 06.09.2012 за № 5208-VI, який суттєво вдосконалив попередню редакцію закону та запровадив ряд норм, реалізація яких дозволить, нарешті, наблизитися до європейських стандартів в галузі нотаріату та, згодом, увійти до складу Міжнародного союзу латинського нотаріату, який об'єднує більше 70 нотаріатів всіх континентів, теж не торкнувся регулювання цього питання. Слід згадати, що стаття 1 «Завдання державного нотаріату» Закону Української Радянської Соціалістичної Республіки «Про державний нотаріат» від 25.12.1974 за № 3377-VIII містила

визначення завдань державного нотаріату як охорони соціалістичної власності, прав і законних інтересів громадян, зміцнення соціалістичної законності і правопорядку, запобігання правопорушенням тощо.

6. Відсутність законодавчого закріплення мети та завдань нотаріальної діяльності та відображення лише її формально-правових та інструментальних аспектів має не тільки теоретичні наслідки, як може видатися на перший погляд. Залишення поза законодавчим закріпленням мети та завдань нотаріальної діяльності є свідченням панування у свідомості законодавців, а як результат — і нотаріусів, суто позитивістського мислення. Це призводить до того, що, наприклад, положення Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, затвердженого Наказом МЮУ 22.02.2012 за № 296/5, або Правил ведення нотаріального діловодства, затверджених Наказом МЮУ 22.12.2010 за № 3253/5, мають беззаперечний пріоритет в процесі здійснення нотаріальної діяльності перед нормами Конституції України, кодексами та законами. Таке неадекватне увага до норм підзаконних актів та порушення принципу ієрархії нормативно-правових актів не

може сприяти, врешті решт, підвищенню якості надання нотаріальних послуг у цілому та захисту прав громадян зокрема. Відсутність чергового папірця, навіть за умови, що уповноважений орган, всупереч покладених на нього обов'язкам, не видає його, унеможливає здійснення нотаріальної дії, а отже — і реалізацію громадянином свого законного права, що, у свою чергу, є цілком несумісним з принципами правової держави та верховенства права.

7. Законодавче закріплення в тексті Закону України «Про нотаріат» мети та завдань нотаріальної діяльності є вкрай важливим як для удосконалення принципів нотаріальної діяльності та підвищення якості надання нотаріальних послуг, так і для гармонізації сучасного українського законодавства у цілому та формування світоглядної концепції нотаріату в світлі принципів верховенства права. Тільки усвідомлення взаємозв'язку між нотаріатом та іншими правовими і суспільним явищами, здатне налагодити «...діалектичний зв'язок всезагального космічного і конкретно людського, навіть якщо в останньому випадку йдеться про закони про власність, пенсії чи відшкодування збитків» [2; с.43,44]. Або про Закон України «Про нотаріат».

ПРИМІТКИ:

1. Иеринг Р. *Цель в праве*. — С. — Пб.: Тип. В. Безобразова и Комп., 1875, — 443 с.

2. Костицький М. В. *Філософські та*

психологічні проблеми юриспруденції: вибр. наук. пр. / М. В. Костицький. — Чернівці: Рута, 2009. — 580 с.